

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра теорії і методики фізичного виховання та здоров'я людини

Дипломна робота (проект)
магістра

з теми «ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИЙ РУХ В СЕРЕДОВИЩІ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ ТА
АВСТРАЛІЇ»

Виконав: здобувач 2 курсу групи FK1-M22z
спеціальності 014 Середня освіта (Фізична
культура)

Кобільник Назарій Іванович

Керівник: Боднар А.О., кандидат педагогічних наук,
доцент

Рецензент: Алексєєв О. О., доктор педагогічних
наук, доцент

Кам'янець-Подільський - 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО РУХУ В СЕРЕДОВИЩІ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ ТА АВСТРАЛІЇ.....	6
1.1. Джерелознавчий та історіографічний аспекти дослідження спортивного руху в середовищі української діаспори.....	6
1.2. Передумови утворення українських спортивних товариств за межами етнічних земель України.....	9
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ І ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	17
2.1 Методи дослідження.....	17
2.2 Організація дослідження.....	19
РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКИХ СПОРТИВНИХ ТОВАРИСТВ В СЕРЕДОВИЩІ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ ТА АВСТРАЛІЇ.....	21
3.1 Особливості розвитку українських спортивних товариств в Австралії.....	21
3.2 Характеристика діяльності українських спортивних товариств та молодіжних організацій в Австралії.....	25
3.3 Розвиток українського спортивного руху в Латинській Америці.....	32
3.4 Розвиток видів спорту та досягнення українських спортсменів на чемпіонатах Австралії.....	34
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59

ВСТУП

Актуальність теми. До останнього часу чимало сторінок історії української фізичної культури залишаються маловідомими і недостатньо вивченими. Однією з таких, науково практично не досліджених науковцями, є історія розвитку спортивного руху в середовищі української діаспори. Вітчизняних праць з цієї проблематики практично немає. Існують маловідомі в Україні збірки, альманахи, довідники, видані в українській діаспорі (О. Зінкевич, 1972; Р. Куціль, 1980; Я. Хоростіль, 1983; М. Борецький, 1991; О. Твардовський, 1997), які потребують свого відкриття й осмислення українським читачем.

В умовах відновлення української державності, коли відкрився доступ до раніше закритих джерел інформації та значно розширилися можливості міжнародних контактів, створилися передумови для наукового вивчення й аналізу розвитку організованого спортивного руху в середовищі української діаспори Австралії та Латинської Америки.

Активна співпраця спортивних структур України та спортивної громадськості української діаспори; значна матеріальна, організаційна і моральна підтримка діаспорою фізкультурно-спортивного руху в Україні, особливо олімпійських збірних; нагальні питання культурного розвитку національних меншин в Україні, актуалізують проблему функціонування спортивного руху в середовищі української діаспори.

Об'єкт дослідження – спортивний рух в середовищі української діаспори в Латинській Америці, Австралії, окремих європейських держав.

Предмет дослідження – організаційні основи розвитку спортивного руху в середовищі західної української діаспори Південної Америки та Австралії.

Мета роботи полягає у виявленні генези, особливостей і тенденцій розвитку спортивного руху в середовищі західної української діаспори Південної Америки та Австралії.

Завдання дослідження.

1. Вивчити географію поширення та передумови утворення українських спортивних товариств за межами етнічних земель України.

2. Визначити організаційні основи розвитку українського спортивного руху в Латинській Америці та Австралії.

3. Виявити форми та зміст діяльності українських спортивних товариств в середовищі західної діаспори Латинської Америки та Австралії.

4. Проаналізувати діяльність окремих лідерів та активних діячів спортивного руху української діаспори.

5. Узагальнити роль і значення діяльності спортивної громадськості української діаспори у становленні фізкультурно-спортивного руху в сучасній Україні.

Географічні рамки роботи охоплюють українські поселення в Латинській Америці, Австралії та окремих європейських державах. Основну увагу дослідження було зосереджено на розвиткові українського спортивного руху в Латинській Америці та Австралії.

Для вирішення поставлених завдань застосовувалися такі **методи дослідження**: історико-логічний, конкретно-історичний, порівняльно-історичний, ретроспективний; системно-функціональний аналіз; аналіз і узагальнення спеціальної літератури і документальних джерел; методи математичної статистики.

Практичне значення одержаних результатів. У процесі роботи отримано результати, які розширюють систему знань про особливості функціонування національного спорту в українських етнічних групах; узагальнено досвід діяльності українських спортивних клубів в західній українській діаспорі, Латинської Америки та Австралії.

Отримані результати дослідження значною мірою поглиблюють знання про історію розвитку українського фізкультурно-спортивного руху. Матеріали і висновки, які містяться в магістерській роботі, можуть бути використані при подальшому науковому аналізі розвитку європейської та вітчизняної фізичної культури, при підготовці наукових праць з історії української фізичної культури, а також при написанні монографій, навчальних підручників та посібників, наукових статей з курсу історії фізичної культури для студентів спеціалізованих вищих навчальних закладів України.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження узагальнено й висвітлено у Конференції студентів і магістрантів за підсумками НДР у 2022 році 4-5 квітня 2023 р. Тема «Передумови утворення українських спортивних товариств за межами етнічних земель України».

Публікації. Зміст дослідження висвітлено у публікації «Передумови утворення українських спортивних товариств за межами етнічних земель України» у Збірнику матеріалів наукових досліджень студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Факультет фізичної культури. 2023. Вип. 23

Структура та обсяг дипломної роботи. Дипломна робота складається вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Текст дипломної роботи викладено на 62 сторінках друкованого тексту, включаючи 1 таблицю та 1 рисунок. Перелік використаних літературних джерел налічує 59 найменувань.

ВИСНОВКИ

1. Вивчення і аналіз науково-методичної літератури дозволяє стверджувати, що база для магістерського дослідження є достатньо широкою й різноманітною, що уможливило обґрунтовано й аргументовано аналізувати досліджувану проблему.

2. Регіони поширення українських спортивних товариств відповідають загальній тенденції поселення українців у всьому світі. Організована українська спортивна діаспора активно функціонує впродовж ХХ століття у Австралії та Латинській Америці.

3. Передумовою зародження та розвитку спортивного руху в середовищі західної української діаспори був еміграційний спортивний рух першої половини ХХ століття, активна діяльність українських спортивних товариств в таборах для переміщених осіб та поява спеціалізованої української спортивної періодики 20-30 років.

4. Головною структурою організованого українського спортивного руху у Австралії є утворені в штатах цієї країни товариства та клуби, такі як "Лев", "Дніпро", "Україна", які об'єднують усі активні осередки розвитку спортивного руху в Австралії. Основною метою діяльності спортивних товариств є виховання молоді українського походження в національному дусі, об'єднання та згуртування українців засобами спорту, відстоювання української позиції в міжнародному русі, моральна і матеріальна допомога в період розвитку українського спорту, як самостійного.

5. Основними формами проведення спортивно-масових заходів в середовищі української діаспори є: щорічні турніри з окремих видів спорту; українські першості з плавання, волейболу. Найпоширенішими серед українців діаспори виявилися традиційні для європейської культури види спорту (футбол, волейбол, теніс, шахи, та ін.), а також окремі види, характерні для національної культури країн поселення (гольф, регбі, крикет,

кьорлінг). В українській діаспорі сформувалася чітка структура проведення спортивних змагань та ефективна система спортивно-виховної роботи з молоддю.

6. Активний розвиток українських спортивних товариств в середовищі західної української діаспори сприяв появі видатних постатей в історії українського спортивно-гімнастичного руху – тренерів, спортсменів, суддів, організаторів. Найвідомішими серед них є: Павло Пінкевич (теніс, Сідней), Ліда Яценко (стрибки в довжину), Євген Колодочка, Омелян Бучацький (хокей, Австралія), Ольга Лозинська (стрибки у воду) та ін.

7. Західна українська спортивна діаспора відіграла істотну роль у становленні сучасного фізкультурно-спортивного руху в Україні та швидкому входженню України на міжнародну спортивну та олімпійську арену.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Австралія без Кенгуру: [Українці в Австралії] / Україна. 1991. № 2. С. 40-44.
2. Андрухович Я. Українське спортове судівництво. Альманах Ради Фізичної Культури 1945-1948. Мюнхен, 1951. С. 90.
3. Антонюк О. Українці в світі : (Діаспора). Політика і час. 1993. № 5. С. 22-27.
4. Балан Я. Зарубіжні українці: Довідник. Київ : Україна, 1991. 251 с.
5. Безпалько П. Шахісти української діаспори. Київ : Задруга, 1998. – 200 с.
6. Боднарчук І. У дорозі життя : повість з життя еміграційної молоді. Торонто, 1986. 71 с.
7. Буцацький О. Копаний м'яч. Альманах Ради Фізичної Культури 1945-1948. Мюнхен, 1951. С. 17.
8. Василик М. Українські поселення в Аргентині. Мюнхен, 1982. С. 147.
9. Герцик М. С., Вацеба О. М. Спортивний рух української еміграції першої третини ХХ ст. Традиції фізичної культури в Україні : зб. наук. статей / За заг.ред. С. В. Кириленко, В. А. Старкова, А. В. Цьося. Київ, 1997. С. 97-109.
- 10.
11. Гурин І. Видавнича діяльність УСТ "Чорноморська Січ". 50 років УСВТ "Чорноморська Січ" : Ювілейний Альманах. Ньюарк, 1974. С. 66.
12. Данилишин М. Українці в Аргентині. Буенос-Айрес, 1979. 392 с.
13. Дібрівний І. Нашого квіту... в Австралії. Україна. 1992. № 1. С. 17.
14. З рідного гнізда : Діаспора / Ред. упоряд. П. Ф. Кравчук. Київ : Довіра, 1992. 78 с.
15. Західна діаспора : Мовою статистики // Політика і час. 1992. №

11/12. С. 32-34.

16. Західна українська діаспора : бібліографічний покажчик літератури (1989-1994) / Упоряд. Л. М. Рижакова. Київ : Інтел., 1994. 60 с.

17. Зубанич Ф. Позичений континент : [Документальні новели про українців Австралії]. Вітчизна. 1993. № 1. С. 122-135.

18. Зубанич Ф. Позичений континент : [Документальні новели про українців Австралії]. Вітчизна. 1993 . № 2. С. 130-131.

19. Зубанич Ф. Позичений континент : [Документальні новели про українців Австралії]. Вітчизна. 1993. № 3-4. С. 91-103.

20. Зубанич Ф. Позичений континент : [Документальні новели про українців Австралії]. Вітчизна. 1993. № 7-8. С. 105-118.

21. Кейданський К. Концептуальні підходи до видання «Енциклопедії української діаспори». Укр. діаспора. Ч. 4. С. 79-85.

22. Ковальчук О. Краще знати українську діаспору. Вісник МАУ. 1991. № 1. С. 99-102.

23. Кубійович В., Маркусь В. Еміграція. Енциклопедія українознавства : В 11 т. Львів, 1992. Т. 2. 712 с.

24. Лабунька М. «Ми всі – українці». Людина і світ. 1992. № 3. С. 2-6.

25. Леник В. Українці на чужині. Львів : Червона Калина, 1994. 335 с.

26. Макар Ю.І., Макар О.Ю. Розселення українців у світі. Трибуна. 1991. №2. С. 30-31.

27. Маркусь В. Дві публікації в Україні про західну діаспору. Укр. діаспора. Ч. 2. С. 170-174.

28. Маркусь В. На порозі ХХІ століття: (Зах. діаспора). Всесвіт. 1993. №3-4. С. 186-189.

29. Маркусь В. Українська діаспора: коріння і крона. Віче. 1992. № 11. С. 143-147.

30. Михайленко А. За тридев'ять земель : про долю українців за рубежем. Радуга. 1991. № 12. С. 109-132.

31. Наш Спорт / Упоряд. О. Твардовський. Ньюарк, 1971-1998.

32. О-як. (Лисяк О.) Гокей на льоду. Альманах Ради Фізичної Культури 1945-1948. Мюнхен, 1951. С. 45.
33. О-як. (Лисяк О.) Легкоатлетика. Альманах Ради Фізичної Культури 1945-1948. Мюнхен, 1951. С. 33.
34. Павлишин М., Павлишина М. Українці в Австралії : скор. варіант лекції проф. [Мельбурн, ун-ту ім. Монаша]. Трибуна лектора. 1990. №6. С. 16-19.
35. Панчишин О. Українці у Венесуелі. Чикаго; Каракас, 1988. 315 с.
36. Погребенник Ф. Еміграція і література. Слово і час. № 10. С. 22-28.
37. Погребняк В. Бібліотека діаспори. Пам'ятки України. 1991. № 6. С. 50.
38. Полтава Л. Українці у вільному світі. Нью-Йорк, 1967. 29 с.
39. Попович О. Шахісти «Чорноморської Січі». Наш спорт. Ньюарк, 1975. Ч. XII. С. 15.
40. Припхан Р. УАСТ «Леви» Чікаго (Іллиной). Наш спорт. Ньюарк, 1975. Ч. XII. С. 17.
41. Рак Я. Становище Ради Фізичної Культури в українському громадському житті. Альманах Ради Фізичної Культури 1945-1948. Мюнхен, 1951. С. 85.
42. Світовий Конгрес Вільних Українців. Матеріали. Торонто, 1993. 446 с.
43. Світовий Конгрес Українців (СКУ) – його історія і діяльність. Торонто, 1994. 13 с.
44. Сивобородько М. Австралія стала ближчою. Україна. 1992. № 17. С. 14.
45. Скоцень О. З футболем у світ. Торонто, 1985. 638 с.
46. Скоцень О. Спортивне життя української діаспори. Нація і спорт : Матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 80-річчю СТ "Україна" / Ред. кол. Є. Приступа та ін. Львів, 1991. С. 34-37.
47. Слиж Р. Плавацькі змагання на Українській Спортовій Олімпіяди

відбулися з великим успіхом. Наш спорт. Ньюарк, 1988. Ч. XXV. С. 9.

48. Словянство й українці. Український Сокіл (Прага). 1937. Ч. 1-2, січень-лютень. С. 4-5.

49. Спортове товариство "Україна" (Львів). До 80-річчя заснування : Альманах / Ред. кол. Й. Лось та ін. Львів : Світ, 1991. 136 с.

50. Стецьків О. Чи можна їх забути? Наш Спорт. Ньюарк, 1988. Ч. XXV. С. 17.

51. Трощинський В. Ляндек в історії української повоєнної еміграції. Укр. діаспора. Ч. 4. С. 123-126.

52. Українська діаспора : розміщення і чисельність. Політика і час. 1991. №3. С. 88-89.

53. Українська душа. Збірка оригінальних досліджень української ментальності / Відп. ред. В. Храмова. Київ : Фенікс, 1992. 125 с.

54. Українці в Австралії / Ред. кол. : М. Павлишин та ін. Мельбурн : Союз Українських Організацій в Австралії, 1998. Т. 2. 1104 с.

55. Українці в Австралії. Матеріали до історії поселення українців в Австралії. Мельбурн, 1966. 862 с.

56. Українці в Аргентині / Упоряд. Н. Прибега. Київ : Мистецтво, 1998. 272 с.

57. Чисельність українців світу (Статистичний довідник). Івано-Франківськ, 1991. 76 с.

58. Шлепаков А. Українці в зарубіжному світі. Київ : Наукова думка, 1991. 140 с.

59. Ярема Н. Пропам'ятна книга : фрагменти з життя і діяльності чільних людей і організацій в Австралії та гостей з України і діаспори 1948-1998 роки. Аделаїда, 1996. 288 с.